

Пахомов Руслан Володимирович

Аспірант, Інститут держави і права імені В. М. Корецького

НАН України (м. Київ, Україна)

<https://orcid.org/0009-0001-4550-710X>

e-mail: pakhomovr@gmail.com

ПРИНЦИП НЕЗАЛЕЖНОСТІ СУДОВОЇ ВЛАДИ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ: ВИКЛИКИ ТА РИЗИКИ

Резюме

Актуальність теми зумовлена триваючою цифровою трансформацією судової влади та переходом судочинства у цифровий вимір. Це разом з новими можливостями для підвищення ефективності, зручності, доступності і прозорості діяльності несе нові приховані ризики для незалежності як окремого судді, так і всієї системи правосуддя.

У статті досліджено принцип незалежності судової влади як основи верховенства права та ключової передумови збалансованого та стабільного розвитку державності. Здійснено декомпозицію принципу на зовнішній (інституційний) і внутрішній (процесуальний) аспекти та проведено структурний аналіз їхніх складових елементів. Кожний із зазначених елементів додатково розглянуто в контексті процесів цифрової трансформації з метою виявлення ймовірних ризиків та шляхів їх мінімізації. Зокрема, ідентифіковано ризики “тихого цифрового диктату” постачальників технологічних послуг, “алгоритмічного конформізму” з боку суддів, маніпуляції “цифровим слідом” у судовій системі.

На основі аналізу міжнародних документів, зокрема Висновків Консультативної ради європейських суддів № 14 та № 26, запропоновано підходи для формування “технологічного суверенітету” судової влади та встановлення гарантій збереження людського фактору під час відправлення правосуддя.

Ключові слова: *судова влада; правосуддя; принцип незалежності; цифрова трансформація; алгоритмічний конформізм; штучний інтелект; технологічний суверенітет; ризики.*

Вступ

Принцип незалежності судової влади формувався впродовж століть і весь цей час як основні ризики такої незалежності розглядалися можливий неправомірний вплив з боку інших гілок влади, політичних акторів, соціальних рухів, фінансово-економічних груп. XXI століття формує новий ракурс розгляду незалежності судової гілки влади, а саме — її технологічну незалежність.

Цифровізація насамперед передбачала спрощення доступу до правосуддя та підвищення ефективності роботи судів: як суддів (під час реалізації функції відправлення правосуддя), так і апаратів судів (під час організації інституційної діяльності судових органів).

Проте швидко прийшло усвідомлення, що технології, окрім очевидних переваг, створюють і нові ризики, зокрема інституційні. Фундаментальні принципи судової влади, що фактично століттями залишались статичними, тепер отримали новий цифровий вимір і мають бути переглянуті та трансформовані, щоб залишатися актуальними в сучасному світі, що стрімко змінюється.

Метою цієї статті є визначення впливу цифрової трансформації на реалізацію принципу незалежності судової влади. Це досягається через розв'язання низки завдань: розкриття суті принципу, дослідження його складових елементів, зокрема в контексті процесів цифровізації, виявлення нових ризиків для незалежності судової влади, обумовлених цифровою трансформацією, аналіз міжнародних політичних документів для ідентифікації векторів руху з управління ризиками незалежності судової влади в умовах цифровізації.

Методи дослідження

У процесі написання статті застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує інструменти політології, правознавства та інформаційних технологій. Для досягнення мети дослідження використано комплекс загальнонаукових та спеціальних методів.

Контент-аналіз застосовано в рамках опрацювання ключових робіт мислителів минулого та сучасних науковців з метою дослідження еволюції та ракурсів розгляду принципу незалежності судової влади.

Системно-структурний метод використано для декомпозиції принципу незалежності судової влади на зовнішній (інституційний) та внутрішній (процесуальний) аспекти, а також виокремлення й опису їх складових елементів.

Прогностичний метод дозволяє ідентифікувати ймовірні ризики, які несе цифрова трансформація для функціонування принципу незалежності судової влади.

Застосування зазначених методів дало змогу розкрити суть принципу незалежності судової влади, проаналізувати його складові елементи та розглянути їх в контексті процесів цифрової трансформації для ідентифікації ймовірних ризиків та шляхів ефективного управління ними.

Результати дослідження

Принцип незалежності судової влади полягає у забезпеченні недосяжності судів та конкретних суддів для неправомірного впливу з боку інших гілок влади, політичних сил, суб'єктів господарювання, соціальних течій і рухів, як під час розгляду окремих судових спорів, так і під час формування судової практики в цілому, а також під час формулювання основ та принципів діяльності судової влади.

Саме він забезпечує баланс між гілками влади та убезпечує суспільство і державу від зловживання владою. Цей основоположний, складний та багатогранний принцип відображений в класичній теорії поділу влади. Ш. Л. Монтеск'є, виокремивши судову владу в окрему гілку, наголосив на необхідності її незалежності від законодавчої та виконавчої — як гарантії свободи громадян і стримування свавілля державної влади [1, с. 173 — 184].

Упродовж століть філософи та правники досліджували суть цього принципу. Одні розглядали його як захисника демократії (О. Гамільтон, Д. Медісон, А. Токвіль), інші осмислювали крізь призму правової держави, етики права й інституційної автономії (М. Вебер, Г. Кельзен, Л. Фуллер, Г. Берман).

М. Капшеллетті в роботі «Судовий процес у порівняльній перспективі», заглиблюючись в розмірковування над необхідністю забезпечення незалежності судової влади, виявляє і розглядає конфлікт з принципом підзвітності та відповідальності перед суспільством, зазначаючи необхідність пошуку балансу між ними [2]. Р. Тейтель у праці «Перехідне правосуддя» аналізує, як судова незалежність формується та функціонує в умовах політичних змін та робить висновок, що роль суду змінюється залежно від політичного контексту, але інституційна відокремленість є критичною для виконання судами їхньої функції легітимації нової правової системи [3]. Т. Бінгем у «Верховенстві права» зазначає, що в сучасній демократії незалежність суддів має бути всеосяжною. Вони повинні бути незалежними не лише від міністрів, а й від місцевої влади, груп інтересів, громадської та парламентської думки, медіа та політичних партій [4, с. 118].

В українській науці питання незалежності судової влади досліджують здебільшого правознавці, зокрема в контексті конституціоналізму (О. Бориславська), загальної системи принципів судової влади (В. Городовенко), незалежності суддів, верховенства права (Є. Назимко, Г. Буга).

Принцип незалежності судової влади формувався під тиском викликів державотворення, характерних для кожного періоду суспільно-політичного розвитку. В останні десятиліття такими викликами стали процеси конвергенції, які вимагають тісної взаємодії органів державної влади між собою та з громадянським суспільством, що, зокрема, обумовлює і підвищення рівня взаємного впливу. Це створює нові ризики для незалежності, що вимагає напрацювання стратегії розбудови системи стримувань і противаг для утримання хиткого балансу.

Особливої гостроти та актуальності це питання набуває в контексті цифрової трансформації державних органів. Для органів судової влади це вже невідворотний процес, який дозволяє підвищити ефективність, доступність й прозорість відправлення правосуддя. Водночас цей процес відбувається за підходами та стандартами, сформульованими органами виконавчої влади [5, п. 56], і здійснюється в тому числі на базі технологій сторонніх провайдерів, що безперечно створює новий вимір для дослідження ризиків незалежності судової влади та напрацювання відповідних запобіжників і компенсаторів.

Для того щоб краще зрозуміти значення цифрової трансформації для функціонування принципу незалежності судової влади, слід виокремити його складові елементи та проаналізувати вплив цифрової трансформації на кожний з них.

Рекомендації CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки, формулюючи принцип незалежності судової влади, пропонують його поділ на два ключові аспекти — зовнішню (інституційну) незалежність та внутрішню (процесуальну) [6, розділи 1-3].

Бангалорські принципи поведінки суддів, у свою чергу, зазначають, що саме інституційна незалежність є «передумовою забезпечення правопорядку та основною гарантією справедливого вирішення справи в суді», а «суддя має відстоювати та втілювати в життя принцип незалежності судових органів в його індивідуальному та інституційному аспектах» [7].

Для комплексного розгляду впливу цифрової трансформації на реалізацію принципу незалежності судової влади доцільним вбачаємо згрупувати елементи зовнішньої незалежності в блоки і проаналізувати вплив цифровізації на кожний з них.

Конституційно-юрисдикційна автономія судової влади реалізується через відокремлення цієї гілки влади від інших на рівні основного закону держави, через закріплення виключної компетенції та повноважень судів і відповідно суддів щодо відправлення правосуддя, фіксуючи заборону

будь-якого позасудового перегляду судових рішень, через заборону створення надзвичайних, особливих, *ad hoc* та будь-яких інших альтернативних судів.

Оскільки діяльність судів тісно пов'язана з адміністративно-територіальним поділом, що є основою визначення підсудності за територіальним принципом, стійка робота судової системи потребує стабільності у визначенні меж адміністративно-територіальних одиниць.

Цифрова трансформація через оцифрування територіальних активів, створення довідників може суттєво спростити питання зміни таких меж. Це питання відносять до компетенції органів виконавчої та законодавчої гілок влади, які, органічно, є політично залежними. Судова влада в цьому аспекті займає реактивну позицію. Водночас такий підхід може бути застосовано політичними акторами як засіб для здійснення тиску на судову владу через ліквідацію відповідного місцевого суду чи створення нового, передачі категорії справ за підсудністю до іншого суду.

Інституційно-організаційна незалежність судової влади досягається через наявність та функціонування органів суддівського врядування та самоврядування. Важливо, щоб їх формування переважно здійснювалось представниками судової влади, але із залученням громадськості для уникнення кастовості. Ці органи повинні мати повноваження для визначення напрямів розвитку судової влади, встановлення пріоритетів роботи судової системи, формування внутрішньо інституційної системи підпорядкування (без обмеження процесуальної незалежності суддів), а також мати здатність задовольняти внутрішні потреби судів та суддів в їх законній діяльності.

У такому сегменті може проявлятися «м'який тиск» виконавчої гілки влади, який формує підходи до впровадження технологій, визначає пріоритети держави в питанні цифрової трансформації, нав'язує стандарти цифрової комунікації з громадянами, впроваджує сервісні моделі та визначає їх ключові показники ефективності. У цьому контексті судовій владі треба залишатись пильною, щоб зберегти свою систему координат і сенсів, своєчасно усвідомлювати свої червоні лінії і фундаментальну відмінність від інших гілок влади. Зважаючи на принципово слабку ієрархічну побудову, судовій системі вкрай важко залишатись незалежною в цьому питанні та стримувати тиск стандартів і норм, що формують органи виконавчої гілки влади.

Ресурсно-фінансова незалежність будується не тільки на наявності в судовій владі достатнього і захищеного бюджету, а й на можливості його самостійного формування і спільного подання зведеного бюджету до законодавчої влади на затвердження. Саме судова влада повинна визначати граничні розміри винагороди для суддів і контролювати їх дотримання.

Судова влада має внутрішньо визначати розмір своїх фінансових та матеріально-технічних потреб і самостійно керувати своїми активами.

Проте і тут можемо спостерігати нав'язування підходів зі сторони виконавчої гілки влади. З погляду цифрової трансформації можна стверджувати, що життєвий цикл технологічних продуктів — від розробки чи закупівлі і до виведення з експлуатації — детально визначений органами виконавчої влади і мав би носити рекомендаційний характер для судової влади, але, зазвичай, є імперативним. Так само визначено й підходи до управління інформаційною безпекою, стандарти відкритості даних, правила комунікації з користувачами та стандарти оформлення інтерфейсів інформаційних систем. Без участі судової влади визначають також підстави та порядок підключення до державних інформаційних систем і реєстрів.

Окремо варто зазначити, що органи виконавчої влади є більш гнучкими у своїх ділових процесах і можуть підлаштовуватись під можливості інформаційних систем задля оптимізації витрат на володіння такими системами, формуючи патерн допустимої гнучкості в державному управлінні. Для суду такий підхід є неприпустимим. Зокрема, у Висновку № 14 (2011) Консультативної ради європейських суддів (далі — КРЕС) — «Про правосуддя та інформаційні технології (ІТ)» зазначається, що «технології мають бути адаптовані до потреб судочинства та усіх аспектів роботи судді», а судді, відповідно, «не повинні, виходячи з одних лише мотивів покращення ефективності, підпорядковуватися функціонуванню технологій та тим, хто ними управляє» [8, п. 34].

У рамках дослідження впливу цифрової трансформації на цей складник зовнішнього аспекту принципу незалежності судової влади слід звернути увагу на появу нового ризику — залежності від постачальника технології. У зазначеному вище висновку КРЕС стверджується, що «залежність від технологій та тих осіб, які ними управляють, може поставити під загрозу процес здійснення судочинства» [8, п. 34]. Тож, якщо судова влада не має достатньої внутрішньої експертизи та інституційної спроможності, щоб самостійно розробляти та підтримувати судові системи, а також технології великих даних, машинного навчання та штучного інтелекту тощо, то вона стає залежною від приватних чи державних провайдерів таких систем і технологій.

За відсутності належного розуміння процесів розробки і впровадження, повного життєвого циклу інформаційно-технологічного продукту судова влада ризикує потрапити під експертний вплив зовнішнього провайдера, так званий «тихий цифровий диктат».

Такий ризик є не тільки критичним, а й досить імовірним, зважаючи на те, що розвиток технологічних рішень, зазвичай, вимагає об'ємного та швидкого фінансування, а також гнучких процесів організації виробництва,

що часто протирічить державним підходам в організації діяльності органів та установ судової влади.

Якщо ж судова влада в окремії країні вирішить концентрувати власну експертизу, то вона ризикує зіткнутися з неефективним використанням коштів, адже підтримання актуальності і постійного розвитку широко-функціональної системи, що має лише одне втілення, майже безсумнівно, призведе до невиправданих витрат.

Ще більшим глибинним ризиком в цьому аспекті є залежність від самої технології. З одного боку, технології слід було б розглядати як ресурс, але практика показує, що впровадження технологій з метою підвищення ефективності, зручності і доступності, призводить до трансформації раніше усталених процесів, а збій в роботі технологій, у свою чергу, призводить до зупинки процесів і неможливості виконання функцій [8, п. 11].

Кадрово-дисциплінарна незалежність полягає в забезпеченні можливості самостійно здійснювати деполітизований добір і призначення суддів, у наявності дієвих гарантій незмінюваності суддів та їх процесуальної незалежності, а також у процедурно захищеній відповідальності, тобто можливості притягнення судді до відповідальності лише в чітко визначених випадках та з суворим дотриманням відповідної процедури, що унеможливує неправомірний тиск у вигляді використання погрози відповідальністю.

Інструменти цифрової трансформації дають можливість оцифрувати діяльність суддів, але такий цифровий нагляд в тому числі може бути використаний як форма контролю і тиску через застосування до суддів оціночних суджень на основі інформації щодо активності користувача в судових системах.

Публічно-комунікаційна захищеність полягає в недопустимості критики судових рішень представниками інших гілок влади та політичних сил, самостійності у формуванні власної комунікаційної стратегії та забезпеченні безперешкодного доступу до ЗМІ і технологій поширення інформації.

Проте варто зауважити, що сучасний світ дозволяє здійснювати маніпулювання суспільною думкою шляхом публікації і просування інформації через швидкі медіа (соціальні мережі, месенджери, інтернет-ЗМІ) і дискредитацію як окремих судових рішень, так і судової влади загалом. Ефективне управління цим ризиком можливе лише через концентрацію медійно-цифрової експертизи всередині судової влади та перехід підрозділів, відповідальних за комунікацію, від реактивної до проактивної моделі взаємодії з суспільством.

Всебічне розкриття впливу цифрової трансформації на принцип незалежності судової влади вимагає аналогічним чином згрупувати елементи внутрішньої (процесуальної) незалежності судової влади та проаналізувати вплив на кожну групу відповідно.

Функціонально-процесуальна незалежність та захищеність судді реалізується через його підпорядкування лише закону, через виключно самостійне керівництво судовим процесом, тлумачення норм права та оцінку доказів, через заборону будь-яких вказівок, через право на окрему думку і забезпечення таємниці ухвалення рішень.

Має бути забезпечено чіткі і прозорі процедури відводу, скасування рішень та притягнення до дисциплінарної відповідальності, а також гарантовано недопустимість використання апеляції та дисциплінарних процедур як засобу тиску.

У цьому контексті цифрова трансформація створює цілий спектр нових ризиків. З одного боку, електронна судова справа суттєво підвищує доступність матеріалів і пов'язаних зі справою документів (наприклад, нотатків суддів чи сторін), зокрема для неправомірного доступу як з боку апарату суду, так і з боку технічних адміністраторів системи. Крім того, використання технологій штучного інтелекту, здатних пропонувати проекти рішень, може призвести до поступової втрати суддями критичного мислення та призвести юриспруденцію до стагнації [9, п. 57]. Здатність штучного інтелекту оцінювати ймовірність позитивної апеляції чи касації може спричинити так званий “алгоритмічний конформізм”, коли суддя віддає на відкуп технології фактичне рішення у справі, щоб не погіршувати собі “статистичні” показники. Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі застерігає від впровадження інформаційних систем, які «створюють нову форму нормативності», “регулюючи дискрецію судді..., призводячи до стандартизації судових рішень, заснованої не на аналізі конкретної справи, а на суто статистичному розрахунку” [10, с. 15].

Окремий ризик — це зловживання аналізом цифрового сліду, тобто того, що і коли робить суддя в системі. Такий цифровий нагляд та *висновки* на основі активності користувача можуть бути використані як інструмент внутрішнього тиску та забезпечення “корпоративної лояльності”.

Внутрішньо-організаційна незалежність базується на неприпустимості попереднього погодження судових рішень чи процесуального підпорядкування судді органам суддівського врядування та самоврядування, а також голові суду. При цьому повноваження останнього мають бути зведені до адміністративно-представницької функції. Україн важливим є

забезпечення прозорого і об'єктивного розподілу справ відповідно до кваліфікації та навантаження.

Цифрова трансформація дає змогу зробити розподіл справ автоматизованим, але публічна прозора формула такого розподілу одразу створює ризики маніпулювання через управління змінними характеристиками, які можуть бути частково чи повністю в управлінні керівництва суду.

Ресурсно-матеріальна достатність та рівність забезпечується через неприпустимість зменшення фінансової винагороди судді, рівність суддів у забезпеченні ресурсами і матеріально-технічною базою, а також захищеність судді від впливу через помічників (асистентів) [11, п. 26] та апарат суду.

Цифровізація має гарантувати судді цілісність та незмінність матеріалів судової справи, забезпечення їх конфіденційності від стороннього неправомірного доступу. Суддя має отримати гарантований доступ до достовірної інформації в державних реєстрах та інформаційно-комунікаційних системах для забезпечення об'єктивності та обґрунтованості рішень.

Активна позиція судді щодо контролю власного електронного підпису та персональна відповідальність за якість складених документів є надійним запобіжником від можливих маніпуляцій з боку помічників судді та працівників апарату суду.

Кадрово-дисциплінарна незалежність проявляється через неприпустимість примусових переведень, відряджень чи зміни спеціалізації, неприпустимість притягнення до відповідальності за зміст судового рішення (крім випадків злочину чи очевидного свавілля) та чіткого відмежування помилки від проступку, через забезпечення об'єктивних та прозорих процедур оцінювання та кар'єрного зростання.

Останнє набуває особливої актуальності в світлі можливого використання інструментів електронного обліку робочого часу та кількісних цифрових показників, вимірюваних судовою системою як елементу тиску.

Психологічно-етична і комунікаційна захищеність полягає в просуванні «горизонтальної» культури всередині судової влади, свободі від страху повідомляти про спроби та факти втручання в розгляд судової справи, захищеності судді від тиску сторін та маніпуляцій громадською думкою та дискредитації, забезпеченні можливості самостійно (з дотриманням принципу стриманості) визначатись в питаннях комунікації із ЗМІ і громадськістю щодо справ, які знаходяться у нього на розгляді. Реалізація такої можливості це не тільки формальний дозвіл зі сторони органів суддівського врядування, а й наявність відповідної компетенції в самого судді, що може бути забезпечена через відповідну систему підвищення кваліфікації та актуалізації необхідних знань і цифрових навичок.

Цифрова трансформація, суттєво поглибивши взаємодію громадськості, законодавчої та виконавчої влади з судовою, вимагає від останньої бути більш компетентною в питаннях упровадження та розвитку технологій, а також здійснення комунікацій. Невідворотня інноваційність, що дає беззаперечні переваги у вигляді радикального підвищення ефективності, зручності, доступності і прозорості, створює нові ризики, управління якими вимагає підвищення обізнаності та принципової обачності.

Висновки

Більшість визначених вище ризиків вже починає відображатися в міжнародних документах, зокрема в Висновках Консультативної ради європейських суддів №№ 14 та 26, але їх глибоке пропрацювання залишається у виключній зоні відповідальності окремих країн та їх органів судової влади.

У ХХІ столітті принцип незалежності судової влади слід розглядати не лише в контексті незалежності від інших гілок влади, політичного та економічного впливу, а й в контексті створення дієвих запобіжників «тихому цифровому диктату».

Судова влада, з урахуванням її унікальної ролі у формуванні балансу та умовно обмежених можливостей впливу на цифровий розвиток, має сформулювати чіткі червоні лінії, що забезпечать її технологічний суверенітет, зокрема: — сформувати власну концентровану технологічну експертизу щодо всіх аспектів цифрової трансформації судової влади, щоб бути не тільки споживачем технологічних послуг, а свідомим і відповідальним замовником таких; — спільно з органами виконавчої влади брати участь у формуванні підходів та стандартів щодо цифрової трансформації державних органів; — обмежити застосування технології у питаннях, де виключне рішення має бути за людиною, чітко визначити кордони асистивної ролі технологічних рішень; — створити і впровадити етичні стандарти використання технологій суддями, щоб обмежити зловживання технологіями та неусвідомлений «алгоритмічний конформізм».

Список посилань

1. Монтеск'є Ш. Л. Про дух законів / пер. з англ. Т. Ньюджента. Кітченер: Batoche Books, 2001. 726 с.
2. Cappelletti M. The Judicial Process in Comparative Perspective. Oxford: Clarendon Press, 1989. 417 p.
3. Teitel R. Transitional Justice. Oxford: Oxford University Press, 2000. 292 p.
4. Bingham T. The Rule of Law. London: Penguin Books, 2011. 224 p.

5. Рухаючись вперед: використання асистивних технологій у судочинстві: Висновок Консультативної ради європейських суддів від 01 груд. 2023 р. № 26. URL: <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7> (дата звернення: 24.10.2025).
6. Рекомендація CM/Rec (2010) 12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки від 17 листоп. 2010 р. URL: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805afb78 (дата звернення: 24.10.2025).
7. Бангалорські принципи поведінки суддів від 19 травня 2006 р.: Резолюція Економічної і Соціальної Ради ООН № 2006/23. URL: https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf (дата звернення: 24.10.2025).
8. Судочинство та інформаційні технології: Висновок Консультативної ради європейських суддів від 09 листоп. 2011 р. № 14. URL: <https://rm.coe.int/168074816b> (дата звернення: 24.10.2025).
9. Artificial Intelligence in Judicial Systems: Promises and Pitfalls: Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers, Margaret Satterthwaite (A/80/169, 2025). URL: <https://docs.un.org/en/A/80/169> (дата звернення: 24.10.2025).
10. Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах і серед суб'єктів судової діяльності: СЕРЕЖ, Рада Європи, грудень 2018 р. URL: <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c> (дата звернення: 24.10.2025).
11. Роль помічників суддів: Висновок Консультативної ради європейських суддів від 07 листоп. 2019 р. № 22. URL: <https://rm.coe.int/opinion-22-ccje-en/168098eeeb> (дата звернення: 24.10.2025).

References

1. Montesquieu, C. S. (2001). *The Spirit of Laws* (T. Nugent, Trans.). Kitchener: Batoche Books. 726 p.
2. Cappelletti, M. (1989). *The Judicial Process in Comparative Perspective*. Oxford: Clarendon Press.
3. Teitel, R. (2000). *Transitional Justice*. Oxford: Oxford University Press.
4. Bingham, T. (2011). *The Rule of Law*. London: Penguin Books.
5. Consultative Council of European Judges (CCJE). (2023). *Moving forward: use of assistive technology in the judiciary*

- (Opinion No. 26). Retrieved from <https://rm.coe.int/ccje-opinion-no-26-2023-final/1680adade7>
6. Committee of Ministers of the Council of Europe. (2010). Judges: Independence, efficiency and responsibilities(Recommendation CM/Rec(2010)12). Retrieved from https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectID=09000016805afb78
  7. UN Economic and Social Council. (2006). The Bangalore Principles of Judicial Conduct (Resolution No. 2006/23). Retrieved from https://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf
  8. Consultative Council of European Judges (CCJE). (2011). Justice and information technologies (IT) (Opinion No. 14). Retrieved from <https://rm.coe.int/168074816b>
  9. Satterthwaite, M. (2025). Artificial Intelligence in Judicial Systems: Promises and Pitfalls. Report of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers (A/80/169). Retrieved from <https://docs.un.org/en/A/80/169>
  10. European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ). (2018). European ethical Charter on the use of Artificial Intelligence in judicial systems and their environment. Council of Europe. Retrieved from <https://rm.coe.int/ethical-charter-en-for-publication-4-december-2018/16808f699c>
  11. Consultative Council of European Judges (CCJE). (2019). The Role of Judicial Assistants (Opinion No. 22). Retrieved from <https://rm.coe.int/opinion-22-ccje-en/168098eeeb>

Ruslan Pakhomov

Postgraduate student, V. M. Koretsky Institute of State and Law of National Academy of Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)
<https://orcid.org/0009-0001-4550-710X>
e-mail: pakhomovr@gmail.com

**THE PRINCIPLE OF JUDICIAL INDEPENDENCE IN THE
CONTEXT OF DIGITAL TRANSFORMATION:
CHALLENGES AND RISKS**

Abstract

The relevance of the topic is обусловлена the ongoing digital transformation of the judiciary and the transition of judicial proceedings into the digital domain. Alongside new opportunities to enhance the efficiency, convenience, accessibility, and transparency of judicial activity, this process also entails new latent risks to the independence of both individual judges and the judicial system as a whole.

The article examines the principle of judicial independence as the foundation of the rule of law and a key prerequisite for the balanced and stable development of statehood. The principle is decomposed into external (institutional) and internal (procedural) aspects, and a structural analysis of their constituent elements is conducted. Each of these elements is further considered in the context of digital transformation processes with the aim of identifying potential risks and ways to minimize them. In particular, the risks of a “silent digital dictate” by technology service providers, “algorithmic conformism” on the part of judges, and manipulation of the “digital footprint” within the judicial system are identified.

Based on an analysis of international instruments, in particular Opinions No. 14 and No. 26 of the Consultative Council of European Judges, approaches are proposed for the formation of the judiciary’s “technological sovereignty” and for establishing guarantees to preserve the human factor in the administration of justice.

Keywords: judiciary; justice; principle of independence; digital transformation; algorithmic conformism; artificial intelligence; technological sovereignty; risks.

Надійшла до редакції 24.10.2025

Прийнято до друку 27.11.2025

Оприлюднено 29.12.2025